

Agata Kaczmarek,
Aleksandra Kosmala,
Magdalena Matysiak,
Tomasz Pietraszewski
Uniwersytet Łódzki,
Łódź, Polska

RELIGIJNOŚĆ RODZICÓW I DZIECI

Niniejsze opracowanie miało na celu udowodnienie tezy, że dzieci są mniej religijne niż ich rodzice. Podstawową metodą badawczą była ankieta¹, która rozdana została 50 rodzinom. W założeniu autorów ankietę miał wypełnić jeden z rodziców oraz dziecko. Do autorów opracowania powróciło 41 kompletów ankiet od respondentów.

Badania ankietowe prowadzone były wśród mieszkańców Łodzi od 12.07 do 31.07.2004 r.

Według założeń autorów grupę respondentów stanowiły dzieci w przedziale wiekowym 16 – 20 lat oraz ich rodzice. Średni wiek ankietowanego dziecka wyniósł 18,7 roku, a rodzica 47,4 roku.

Pytania w ankiecie dotyczyły głównie religijności, co miało na celu uzyskanie kompleksowych danych dotyczących wiary i jej postrzegania przez badaną grupę osób. Przeprowadzenie ankiet wśród dzieci i wśród ich rodziców było niezwykle trudne, głównie z powodu ściśle określonych kryteriów doboru respondentów (szczególnie wiek dzieci pomiędzy 16. a 20. rokiem życia), a także

z powodu samego tematu ankiety, która porusza bardzo delikatną i osobistą sferę życia prywatnego.

Wśród ankietowanych osób większą zbiorowość stanowiły kobiety, zarówno w przypadku dzieci, jak i rodziców. W tej pierwszej grupie kobiet było 58, w drugiej 69%. Jeżeli wziąć pod uwagę wykształcenie badanych rodziców (ponieważ, iż badane dzieci musiały mieć od 16 do 20 lat, ich wykształcenie nie było brane pod uwagę) najwięcej osób miało wykształcenie średnie. Stanowiły one 49% ankietowanych. Pozostali rodzice legitymizowali się wykształceniem wyższym (24%), niepełnym wyższym (12%), zawodowym i niepełnym średnim (po 6%) oraz podstawowym (3%). Najwięcej rodziców zatrudnionych było jako pracownicy umysłowi (34%) oraz pracownicy fizyczni (30%), a najmniej było wśród nich właścicieli firm oraz rencistów (po 3%).

Bardzo ważnym elementem życia, w dużej mierze wpływającym na religijność, jest poparcie dla partii politycznych. Największe grupy osób zarówno wśród rodziców, jak i dzieci stanowili ludzie bezpartyjni (nieopowiadający się za konkretną opcją polityczną). Wśród dzieci zadeklarowało to 45,5% ankietowanych, a

¹ Ankiety otrzymano od dr E. Klima, która jest jednocześnie ich autorką.

wśród rodziców 48,5%. Największe poparcie ankietowani zadeklarowali dla partii centroprawicowych (zaliczone tu zostały Platforma Obywatelska i Unia Wolności) – po 24,2% u dzieci i rodziców. Z partiami lewicowymi sympatyzowało po 9,1% ankietowanych dzieci i rodziców. Pozostałe osoby nie podały odpowiedzi na to pytanie.

Przechodząc do analizowania wyników badań należy rozpocząć od stosunku, jaki mają ankietowani do wiary. Jako osoby wierzące zadeklarowało się 71,9% dzieci i 72,7% rodziców. Osobami głęboko wierzącymi jest 12,5% dzieci i 15,2% rodziców. Można zatem stwierdzić, iż ponad 80% badanych to ludzie wierzący. Pozostałe osoby zadeklarowały, iż są obojętne lub nie potrafią określić swojego stosunku do wiary.

Największy wpływ na stosunek do wiary osób ankietowanych miała tradycja wyniesiona z domu (przekazywana przez rodziców). Odpowiedź tę podało 60,6% dzieci i 63,6% rodziców. Tylko 21,2% dzieci i 27,3% rodziców stwierdziło, że w ich stosunku do wiary istotną rolę odegrały własne doświadczenia i przemyślenia. Na stosunek do wiary pozostałych ankietowanych wpływ miały głównie osoby duchowne i świeckie oraz tradycje społeczne. Jednak procent tych osób jest niewielki.

Pomimo zadeklarowania przez ankietowanych, że w większości są to osoby wierzące, 72,7% dzieci i 69,7% rodziców twierdzi, że w ich domu wiara jest obecna, ale nie jest elementem życia codziennego. Pozostali twierdzą, że w ich domu praktyki religijne były elementem życia codziennego.

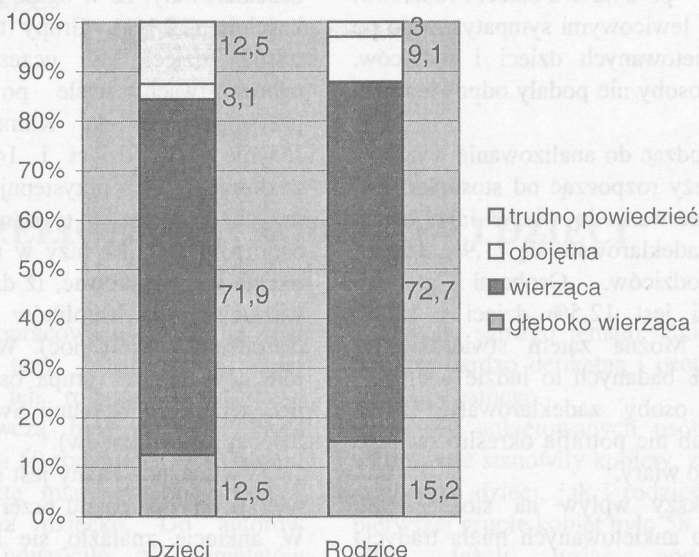
Podobna jest sytuacja w odniesieniu do udziału w nabożeństwach w kościele, do którego regularnie uczęszcza jedynie ok. 30% dzieci i tyle samo rodziców.

Największą grupę badanych stanowią tu osoby uczęszczające na nabożeństwa kilka razy w roku. Wśród rodziców znalazły się też osoby, które zadeklarowały, że w ogóle nie chodzą do kościoła (12,1%). Grupy takiej nie ma wśród dzieci. Z uczestnictwem w nabożeństwach ściśle powiązane jest przystępowanie do Komunii Świętej. Jedynie 18% dzieci i 14% rodziców deklaruje, iż przystępują do niej przynajmniej raz w tygodniu. Najwięcej osób robi to kilka razy w roku, z czego można wywnioskować, iż dzieje się to w ważniejsze dla Katolików święta (Boże Narodzenie, Wielkanoc). Wśród dzieci i rodziców jest też grupa osób, które nie przystępują do Komunii Świętej. (32,1% dzieci i 31% rodziców).

Powszechnie znany jest stosunek osób wierzących do tematu przerywania ciąży. W ankiecie znalazło się m.in. pytanie dotyczące tego problemu. Z analiz wynika jednak, iż poglądy respondentów nie są tak radykalne, jak uważamy. Przerywanie ciąży akceptuje 45,5% dzieci oraz 42,4% rodziców (autorzy przypominają, że z badań wynika, iż ponad 80% osób ankietowanych to osoby deklarujące się jako wierzące). Wśród dzieci przeciwnicy aborcji stanowią 33,3% ogółu, a wśród rodziców 24,2%. Pozostała część badanych nie ma zdania na ten temat.

Podobnie wygląda sytuacja (z uwagi na liczbę osób wierzących można było spodziewać się innych wyników) z oceną zaangażowania osób duchownych w życie polityczne, co staje się ostatnio powszechne. Ponad 50% dzieci, a także rodziców w ogóle nie akceptuje tego procederu. Osoby ankietowane, które zgadzają się na taką sytuację, są w mniejszości i stanowią jedynie 15,6% u dzieci i 9,4% u rodziców. Deklaracja, że „jesteśmy” osobami wierzącymi w żaden

Stosunek do wiary badanych rodziców i ich dzieci.

Źródło: Dane do wykresu pochodzą z badań własnych autorów, na podstawie ankiet przygotowanych przez dr E. Klimę.

sposób nie przekłada się na znajomość Biblii oraz jej czytanie. Ponad 48% dzieci i 51% rodziców twierdzi, iż nie czytają jej w ogóle. Jedynie 3% ogółu dzieci i tyle samo rodziców czyta Biblię regularnie. Pozostali ankietowani czytają Ją od czasu do czasu lub rzadko.

Bardzo ciekawe jest spojrzenie ankietowanych na Kościół katolicki i to jaki mają do niego stosunek. Dla ponad 60% Kościół to wspólnota wiernych, czyli głównie ludzie i parafianie. Po 12,1% dzieci i rodziców twierdzi, że jest to instytucja strzegąca wiary i obyczajów, a 18,2% dzieci i 12,1% rodziców deklaruje, że Kościół to papież i duchowieństwo.

Dla znacznej większości osób wiara nie jest jedyną „rzeczą”, która nadaje sens ich

życiu. Deklaruje tak ponad 78% dzieci i rodziców. Osoby, dla których wiara jest jedynym sensem życia, to 3,1% dzieci i 9,1% rodziców. Dla pozostałych wiara nie jest w ogóle w życiu ważna i nie ma wpływu na ich postępowanie.

Ankietowanym osobom zadano także serię pytań dotyczących wyglądu ich kościoła oraz przestrzeni świętej. Pierwszym z nich było pytanie dotyczące tego, czy aprobują wygląd swego kościoła. Ponad 69% dzieci i 73% rodziców stwierdziło, iż podoba im się wygląd kościoła parafialnego, do którego uczęszczają. Jedynie 12,6% dzieci i 12,1% rodziców uważało, że ich kościół ma nieodpowiedni wygląd.

Również bardzo duża liczba respondentów (ponad 48%) jest przekonana, że w miejscach kultu religijnego zaszyły zmiany w zachowaniu się. Przede wszystkim widoczne jest to w bardziej swobodnym zachowaniu, a także ubiorze. Spowodowane jest to – według nich - coraz mniejszą rangą kościoła jako miejsca świętego. Aktualnie stanowi ono miejsce spotkań z Bogiem, jednak nie jest uznawany przez wiernych za miejsce wyjątkowe. Dlatego też zachodzą zmiany w architekturze oraz wystroju wnętrz kościołów. Zaczyna się budować kościoły o nietypowych kształtach, w dużym stopniu odbiegających od powszechnie znanego wyglądu kościoła (np. kościoła gotyckiego). W większości (ponad 42% ankietowanych dzieci i rodziców) respondenci uważają, że zmiany te idą w dobrą stronę. Większość respondentów przemiany te widzi głównie we wspomnianej wyżej zmianie architektonicznej (ponad 30% ankietowanych).

Bardzo często w dzisiejszych czasach mówi się o komercjalizacji miejsc świętych oraz kościołów. Powszechne stało się wieszanie reklam na wieżach budynków sakralnych. Mówi się także o kulcie pieniądza, który pojawia się wśród księży. Zauważają to także ankietowani, którzy w większości twierdzą, iż praktyki takie w Kościele jako instytucji są powszechne. Sądzi tak 54,8% dzieci i 63,4% rodziców. Spora liczba ankietowanych nie popiera także umieszczania na kościołach, np. podczas remontów, reklam firm.

Ankietowanym zadano też pytania dotyczące ich wiary w niebo, piekło i czyściec. Bardzo ciekawe w wynikach tych badań było to, że im „miejsce ma gorszą sławę, tym mniej ludzi w nie

wierzy”. Dlatego też najwięcej osób wierzy w niebo, co zadeklarowało 90,6% dzieci oraz 80% rodziców, w piekło wierzy 80,6% ankietowanych dzieci oraz 65,6% rodziców, w czyściec zaś jedynie 65,6% dzieci i 60% rodziców. Należy więc stwierdzić, iż ankietowani wierzą w to co dobre, a o rzeczach złych wołają zapomnieć.

Największy odsetek respondentów deklaruje, iż miejscem ich obcowania z Bogiem jest kościół (twierdzi tak 58,1% dzieci i 46,9% rodziców). Inne miejsca służące temu celowi według ankietowanych to własny dom oraz cmentarz. Ponad połowa badanych osób odczuwa bliskość Boga zawsze, a 1/3 z nich tylko w chwilach zagrożenia (procentowy udział dzieci i rodziców był odnośnie do tego pytania bardzo podobny).

Teza postawiona przez autorów badań nie została potwierdzona. Z reguły procent podobnych odpowiedzi dzieci i rodziców na pytania ankiety był bardzo zbliżony. Należy także wskazać na bardzo dużą zależność pomiędzy odpowiedziami obu badanych grup. W wielu przypadkach potwierdza się fakt, że ankietowani najwięcej informacji na tematy wiary wynieśli z domu rodzinnego. Dlatego też odpowiedzi rodziców i dzieci są identyczne pod względem przeważających ich grup w danych pytaniach (jeżeli u rodziców przeważa grupa „a”, to jest tak również u dzieci). Procentowy udział odpowiedzi dzieci i rodziców jest także bardzo zbliżony, co świadczy, że teza postawiona przez autorów została obalona. Badania potwierdziły w wielu przypadkach, iż dzieci są tak samo lub nawet bardziej religijne niż ich rodzice.

